

Draško ĐUROVIĆ*

IMA LI VREMENA ZA TARKOVSKOG U CRNOJ GORI?

Uvijek sam smatrao da kad razgovor o filmu dođe na ovaj nivo, akademije nauka, da će to biti priča o strukturi filma, vizualnim kodovima, stilu ili prisutnoj poetici.

Ali sad, 2009. godine, poput zbunjenog majmuna iz Odiseje 2001. koji otkriva ulogu koske, shvatam i ja, da je kost ostala kost, i da se vratila nazad, u čupave ruke, bez očekivane promjene u veličanstveni *svemirski brod*.

To je valjda fenomen filma u Crnoj Gori. Ostaje uvijek *gola kost* i nalazi se uvijek na *početku*.

Iako taj početak ne izgleda kao devedesetih, kad su filmski autori sačekivali političare po plažama, samoposlugama i kafićima, nadajući se odlučujućoj donaciji za početak snimanja njihovog novog filma.

Film se vratio u okvire državnog Konkursa za pomaganje realizacije igranih, dokumentarnih i animiranih filmova. Konkursa koji je prije 5 godina počeo kao niskobudžetni, i takav u suverenoj zemlji ostao je i danas.

Ne spadam u one naivne koji su uvijek mislili kako Ministarstvo kulture određuje toliko „velike svote” od 20.000, 30.000 ili 60.000 eura, znajući da tim parama više ne mogu da se snimaju filmovi koji žele da se takmiče sa milionskim projektima iz ratom zahvaćenih zemalja u regionu.

Zašto je film ostao *kost* u Crnoj Gori i zašto je to jedna od rijetkih zemalja u svijetu u kojoj se film nije primio?

Plaćajući fantaziju najvećih Jugoslovena, kojima su svi reditelji živjeli u drugoj Republici, crnogorski koncept kinematografije postao je 2001. godine avantura sa puno neiskusnih avanturista, kojima je u okruženju gomile *kostiju* bilo jedino važno kako da snime film, a ne šta će da snime. Sa 20 ili 30 hiljada eura od njih očekivati poetiku, bilo je iluzorno. Pa i takvi su se gledali, a

* Draško Đurović, reditelj

neki čak dobijali nagrade. Nikad ih niko nije analizirao i napisao: Ovo je u filmu *dobro*, a ovo *loše*, tona ima, ideje nema; nije bilo čak ni onog crnogorskog: Ovo je fenomenalno!

O *kosti* se, ma koliko ona nama *dizajnirano* izgledala, nije moglo pisati. Nije moglo, a nije se ni znalo. Tek odskora imate i ozbiljnu analizu pozorišnih predstava u Crnoj Gori.

Zato smatram da će se prezir ili strah od filma nastaviti i dalje, neće biti Agende ili Aplikacije za film, budžeti će, za nas autore, biti uglavnom razočarenje i to u momentu kad se čini da Evropi nikad nije bilo lakše prodati dobar domaći roman, sliku ili film.

Ali bez *Euroimaza* kost se ne prodaje. Bez učešća na Sarajevskom filmskom festivalu, takođe. Bez državne institucije koja bi se bavila koprodukcijom i plasmanom filma, bez filmske, sada jeftine tehnike, bez srede Uruženja filmskih radnika i bez jake i dobro opremljene Akademije za film i televiziju Kost će ostati domaća. I *naša*.

Moraće avanturisti koji žele da režiraju, snimaju, glume ili produciraju, a ima ih više nego ikad u istoriji, da za svoje filmove budu jači od sredine, lukaviji od okruženja, brži od lokalnog. I da trpe bol do same kosti...

Jer snimanje filmova je obaveza. Film je danas najveće ili jedino Polje Slobode, film je jedini koji može da zalijepi pocijepanu Crnu Goru, jer jedino u sportskim i filmskim ekipama ne znate ko se kojem Bogu moli i koliko ko pristiju diže na lokalnim mitinzima.

Filmom jedino čuvamo svoj identitet od najezde *istosti* u modernoj civilizaciji, borimo se vizuelnim od strategije urednih, anacionalnih, bespolnih, ali ljubaznih klonova, koji nas u plavim košuljama i crvenim kravatama uvode u Kuću Velikog Brata.

A šta je sa Tarkovskim? Ima li za njega vremena u novoj Crnoj Gori?

Naš majmun sa početka priče, očešljan, u plavom odijelom i sa crvenom kravatom, prije nego će ući u Kuću Velikog Brata, okrenut kameri, opet baca *kost*... Kost leti... Divlja ljepota svemira. Zvuci Štrausa, a iz off-a se čuje glas: *akcija!!!* Odjavna špica.